

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Responsa De Ivre Canonico Præsertim Novissimo

Zype, Frans van den

Antverpiæ, M. DC. XLV.

Resp. V. An regula Cancell. de infirmis rerignantibus obtineat in beneficijs
iuris patronatus?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73071](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73071)

eius consilio uti, & assensu. quomodo & in c. 1. de reb. eccles. non alien. mentio est proprii Prælati, quem glossa & DD. ibid. Superiorem immediatum interpretantur: ut eius consensu sit opus: non tantum, ut illa d. clementina videtur loqui, ubi non est conuentus; sed indistinctè. ut ibidem Zabarella n. 28. 29. ex rationis paritate; & argumeto clem. attendentes de priuil. c. Romano. §. ab Archidiacono de appel. in 6. Siluest. in Sum. V. alienatio n. 3. sub fin.

Qui igitur cessum sibi allegat patronatum, docere debet lege non prohibente factam esse alienationem. adeoque interuenisse omnia illa, quæ in alienatione honorum ecclesiæ requiruntur. quæ hic non apparent.

RESPONSVM V.

An regula Cancell. de infrimis resignantibus obtineat in beneficijs iuris patronatus.

1.
Beneficiū
verum sola
patroni
concessio
ne non po-
est obtine-
ri.

Cum verum beneficium à sola manu patroni laici non possit obtineri: c. 4. 10. 15. 21. X. de iur. patronat. c. quod in dubijs. X. de renunc. & hic vterque litigantium in vim solius prouisionis patroni laici sine institutione canonica possessionem inierit, à solo etiam notario dicatur introductus; non videtur hoc beneficium esse verè ecclesiasticum: imò neque officium ecclesiasticum, extra considerationem obiecti & subiecti, in quo non interuenit ecclesiæ auctoritas. sed legatum pium dumtaxat, annuum, ex nominatione, seu electione hæredis, seu successoris obtinendum.

2.
Quod sic
collatum
presumitur
non esse

Adeoque videri non potest esse comprehensum sub regula Cancellariæ, quæ dumtaxat loquitur de beneficijs ecclesiasticis. eoque

in capellanijs, similibusque fundationibus, quæ non sunt beneficia non obtinet. Gomef. ad d. Reg. de in- fir. ref. q. 22. ut, quod semel placuit, amplius displicere non possit: ut deceat beneficium semel datum esse mansurum: ut optio, electio, seu prouisio, hæredi commissisæ semel facta mutari non possit, quia optando ius omne suum contempserit. l. 2. 3. 4. 5. C. 20. D. de opt. legat. d. c. 4. C. 9. X. de iur. pat. & consequenter rata manere debet prouisio facta: & præferri qui eam obtinuit ex vero modo vacandi. c. susceptum. de rescrip. in 6. ut necl. quoties C. de rer. vend. obtinet in beneficijs. c. ibi qui. de rescrip. in 6. c. si tibi absent. de preb. eod.

Verum si beneficium, de quo queritur sit verè beneficium, sed iuris patronatus, contra communes iuris regulas, concessum est patrono laico, ut variare possit, & alios post alios nominare. c. 5. X. de iur. patronat. & tunc Episcopus eligit ex pluribus, quem putat ecclesiæ fore magis utilem, eumque instituit: qui tunc irrevocabiliter retinet beneficium. c. 3. 12. 24. X. de iur. patronat.

Adeo, ut si beneficium habeatur pro vero, eiusque institutio Ordinario postuletur, is præferendus sit, quem Ordinarius instituerit. c. 20. 29. X. de iur. pat. nihil adhuc quoad Ordinarium integrè, admittamus non tantum patronum laicum variare posse plures cumulando; sed etiam priorem vel secundam præferentiam reuocando, & adherendo huic vel illi. ut plures DD. huiusmodi reuocatoriam variationem admittunt.

Supponendo autem verum esse beneficium de quo queritur, videndum est an Regula Cancellariæ Romanæ de infrimis resignantibus obtineat in casu permutationis. & quidem Gomef. ad eandem regulam quasi. 19. hoc non videtur, inquit, habere dubium, cum in regula antequam

Et modernis expressè hoc dicitur, sed exinde contendit non in omni permutatione, sed demum imparium beneficiorum habere locum. ut huiusmodi verborum generalitas restringenda sit secundum causam legis, præsumptionemque fraudis, nascens ex imparitate. *iuxta d. c. 2. de renunciat. in 6.* quod ait fontem & originem huius regulæ. neque verò infrequens est constitutionem novam interpretationem capere ex anteriori. alij aiunt constitutionem indistinctè hinc loquentem esse indistinctè accipiendam. *Azor. Inst. mor. p. 2. l. 7. c. 28. q. 5. Rebuff. in prax. ben. p. 3. ad eam Reg. gl. 4. n. 55. gl. 14. n. 6.*

7. Etiam patronatus subiectis.

Ad hæc pridem quæsitum est an regula locum habeat in beneficijs iuris patronatus? quod illa collationis dumtaxat faciat mentionem, quæ non habet locum in beneficio patronatus; sed præsentatio dumtaxat & institutio: & verba propriè sint intelligenda in iuris correctione. *vide Gomes ad d. Reg. q. 17.* quamquam contra dici possit regulam non esse iuri contrariam, sed explicatoriam iuris prioris *in d. c. 2.* & pro certiori rerum agendarum ratione, quod in d. c. 2. indeterminatè dicitur de infirmo: ideoque arbitrium iudicantis exigebat; nouiter per hanc regulam determinari ad spatium 20. dierum; ideoque & quod locurio sit generalis, cum Azorio *ubi sup. q. 6. Rebuff. gl. 2. n. 39. 40* existimem beneficia patronatus ecclesiastici non minùs cadere sub hanc regulam quam reg. octauam reseruatiuam mensium, omnimodo magis quàm hanc patronis præiudicialem. & ibi *Rebuff. gl. 5. in fin.* ait hanc regulam obtinere in beneficijs, quæ Rex Franciæ confert ex indulto Papæ, in alijs legem aliam regiam.

8. Ecclesiasticis.

Ceterum beneficia patronatus laici ab omni dispositione censentur exempta, quæ non tam fauorem, quam grauamen aliquod in-

9. An etiam laico?

ferre videatur. *per ea quæ citat Gomes. ubi sup. & arg. Reg. Canc. de derogatione iur. patron.*

Adeoquæ examinandum videtur, an ista regula fauorem contineat, an odium. ut fauores patronorum faciliè amplientur, odia restringantur. Et quidem non esset verisimile eam regulam Cancellariæ hinc esse receptam quoad patronos laicos, si censenda foret odiola: cum ne quidem Concilium Trid. hinc receptum sit, nisi cum expressa restrictione, ne vlatenus aliquid imminutum censeretur circa iura patronatuum Regis, & vasallorum.

Itaque hanc regulam esse fauorabilem rectè censuit *Rebuffus in Prax. beneficiar. p. 3. ad regulam de infirmis gloss. 4. n. 9. Azor. inst. mor. p. 2. l. 7. c. 28. q. 1.* sed & Modernus, *author commentarj analytici in regulis Cancellariæ Rom. ad regulam de infirmis resignantibus n. 98.* hæc inquit, regula, quamuis nouam dispositionem contineat, & quodam modo pænalis sit; actum annullando in odium fraudis: *iuxta not. per Panor. Felin. Philip. Decim in c. 2. de constitution. Bald. Ias. in l. non dubium c. de legib. non tamen odiosa est, nec exorbitans, sed fauorabilis. respo. facta tum ad fraudes vitandas, saltem quadantenus restringendas, quod è republica est. & sic fauorabile. l. ita vulneratus. ad leg. Aquil. Bar. Alex. Ias. in l. si constante in princ. sol. matrim. tum ad conseruandū in hoc statum, & libertatem ordinariæ potestatis. & infra, eadem regula, inquit, iuri communi tam consona, quàm nouum remedium contra nimias vel nimis incrementas fraudes, ad conseruationem iuris communis inuenta.* quapropter cum hæc regula fraudes resignantium, & permutantium excludat, per quas etiam obrepi possit patrono infirmitatis ignaro, & sic illi per hanc consuli, & magis ecclesiæ decreta seruari, quæ morituris successorem in beneficijs sibi constituere vetant, pro fauorabili

10. Ut regula dicenda sit fauorabilis?

11. Non tantum ob fraudes vitandas.

12. Sed & successorem excludendam.

R bili

bili habenda videtur tam patrono, ut diximus, ut eius deceptioni consulatur, & publico insuper ecclesie bono: quae huiusmodi successiones abominatur. *c. plerique. 8. q. 1. c. 1. De prob. ex quo Rebuffus gloss. 4. n. 7.* potius elicitam ait hanc regulam, quam dumtaxat, *ex c. 2. de renunciat. in 6.* quod fraudibus huiusmodi viam obstruere voluit, porro tam fraudes abesse à beneficijs patronatui subiectis, quam alijs, & illicitam successionem; boni publici interest. & tales ecclesie ordinationes etiam ad beneficia iuris patronatus laici extenduntur. ut in *c. 15. X. de iur. patr. Alex. III.* dicit sanctuarium Dei iure hereditario teneri non posse: & ex eo *ibid.* decernit super iure patronatus. quemadmodum in *c. fin. X. de concess. eccl. vel prob. non vacant.* Comitissa Flandriae scribitur, ut de beneficijs sui patronatus, dum viuunt possessores, nemini successionem promittat. quare & recte dicitur Rota Romana apud Flaminium referentem *Azor. ubi sup. q. 7. res. Roget.* bis iudicasse diem vigesimū inceptum, cum eo moritur resignans, haberi pro completo; ideo quod regula sit fauorabilis; & in fauorabilibus dies inchoatus habeatur pro completo. *gloss. in § minore. v. momentum. D. de minor.*

13.
In quibus
causis de-
creti ob-
tinent etiam
in benefi-
cis iuris
patrona-
tus.

14.
Adeoque
& hae re-
gula.

Igitur cum grauamen nullum patrono infertur, nec ius eius diminuitur, imò augetur, videtur regula in eo recipienda, non minuitur ius patroni laici, quippe stante regula siue beneficium dicitur vacare per obitum, siue per resignationem, nominatio semper & praesentatio manet illi salua. neque ab alio quopiam sine eius praesentatione potest conferri. *c. 14. X. de iur. patr.* augetur autem, quia si subrepta fuerit resignantis infirmitas, & patronus resignatario prouiderit; si infra viginti dies moriatur resignans, poterit patronus per obitum liberè prouidere.

quod non facilè possit sine auxilio istius regulae, iterum si possessor valens procuratorem constituat, & ille resignet, possessore iam infirmato; poterit patronus liberè conferre per obitum, beneficium huius regulae; quod non possit ex iure communi. fauorabile itaque est patronis, & iuri publico, ut dicamus in beneficijs patronatui subiectis etiam regulam obtinere.

Ceterum quod si non obrep- tum sit patrono, sed conscius ille fuerit infirmitatis, & nihilominus resignationem per mutationem admiserit; prouiderit, seu praesentauerit; grauis quaestio est, an resignante intra 20. dies mortuo, liberè possit quasi per obitum alteri prouidere. in simili de ordinario collatore contraria referuntur Sententia Parisiensis arresta, & auctores acriter diligantur. & Rebuffus quidem *gloss. 12. n. 10. & sup. 11. n. 10.* contendit ordinarium collatorem (eadem ratio est de patrono) qui contulit per resignationem, eundem exinde conferre posse per obitum, sequitur *Azor. ubi sup. n. 9.* non tantum ut eidem conferat, sed & alteri. nec ob id dicitur, reprobare. quod ante probat *idem Rebuff. gloss. 2. n. 36.* nec teneri de euictione. *n. 37. & d. gloss. 12. n. 11.* conatur soluere arrestum an. 1550. quod dictum fuit collatorem variare non posse. contenditque etiam illo, quod factum suum improbare non possit, excluso, alijs tamen regulam prodesse. ita ut tempore exinde labente superiores iure deuoluto conferre possint. adeoque, si de patrono agatur, Ordinarius iure libero. Modernus vero persistit in illius arresti sententia. *gloss. & Papo. citat. Arrest. l. 1. t. 2. ar. 1. & 2.* multisque Moderni. contendit in Ordinario, qui infirmi resignacionem admittit, contulitque regulam locum non habere, ut aduersus prouisionem semel factam, quasi per

per obitum rursus possit dispo-
re, atque huiusmodi, vt vocat, ne-
gotiationem in beneficijs iure esse
illicitam. *vbi supra n. 22. & seqq. n.*
30. n. 71. 84. 99. 107. 331. quam-
quam *n. 32.* aliquos casus excipit,
si quis error aut defectus iuris in-
teruenerit, vt resignatio aut per-
mutatio esset irrita, poenitentia, &
reuocatio procuratorij interuene-
rit; aut eidem resignatario conse-
ratur.

17. *Regule Canc. an pro nego- cijs extra Cancellariam ge- rendis scripta?*
Controuerfa igitur hæc est gra-
uis admodum, quod enim ait Mo-
dern. *n. 56. & seqq.* Regulam, vt ferè
cæteras, pro rebus in Cancellaria
Romana gerendis scriptam esse,
quodque ferè innuit procemium
Regularum, & ipsa regularum
verba: talem & locum habere in
negocijs extra Curiam gestis alij
non minus contendunt, & in pro-
uincijs obligare. *Azor. vbi supra q.*
4. Sarnen. latè q. 2. in proem. Reg. Canc.
& admittit ipse Molinæus in
gratiam collatorum Ordinariorum
n. 37. 285. 288. apud nos, inquit, *re-*
cepta est principaliter contra Papam, &
curiales suos pro Ordinarijs vt latè su-
pra n. 30. & n. 36. & seqq. &c. vide-
mus etiam si coram Ordinario fa-
cta sit resignatio, & resignans mori-
atur intra 20. dies in mense Pon-
tifici reseruato, Pontificem con-
ferre per obitum, quamquam id in
iudicio contradictorio firmatum
hic non memini. & in Gallia par-
titio mensium ex regula 8. Can-
cellariæ non obtinet. sic è contra-
rio etfi resignatio fiat ad manus
Papæ, & resignans hic moriatur
in mense Ordinarij, etiam hunc
conferre per obitum. *Modern. vbi*
sup. n. 285. Azor. vbi sup. q. 9. Rebuff.
Gomes. Flamin. Chokier ad d. reg. n.
20. 21. 22. vbi & plures citat. ne-
que rationabile videtur, vt pro
parte dicatur recepta regula, pro
parte non recepta. cæterum eò
videtur spectare maximè Moder-
nus, vt Ordinarius, qui contu-
lit, non posset contra suum ipsius
factum venire, & collationem fa-

ctam per resignationem iterum fa-
cere per obitum: quod tamen alij
dicunt fieri beneficio legis, ex qua
non fit arguenda inconstantia; seu,
vt ille vocat, negotiatio.

Sed & quamuis fraudes cessent, *18. An hæc cessante fraude?*
non cessare tamen illam successio-
nis causam arguit Rebuff. *gl. 4. n.*
8. quâ & Azor. vbi sup. q. n. expen-
dit; & ipse Modern. n. 36. vnde &
quamuis scienti & volenti patro-
no fraus non fiat, tamen eius con-
sensus non potest facere, vt cano-
nicæ leges ea de re lata locum nõ
habeant. & quod Modern. cessare
velit huiusmodi speciem successio-
num extra Curiam Romanam; idè
quod resignatio in fauorem
ab Ordinario admitti non possit;
etiam respondetur non vbi que
ad obseruari: præsertim in resigna-
tione in fauorem, sub reseruatio-
ne pensionis; & permutatione
etiam imparium beneficiorum: de
qua agere etiam dictam regulam
diximus. & quamuis dicantur rei-
ci posse, quæ sunt in fraudem: *ex*
d. c. 2. de renunc. in 6. loquitur ta-
men illud in graui infirmitate, nec
exigit 20. dies: & aliàs permutatio
regulariter admitti debet. *c. vn. de*
rer. perm. in 6. quare Chokier *vbi*
supra n. 16. si patronus, inquit, præsen-
tauerit ad beneficium vacans per resigna-
tionem, si resignans moriatur ante
20. dies, poterit iterum presentare: quia
non presentauit in casum mortis; &
prima presentatio est nulla: ergo non
prestat impedimentum alteri presen-
tationi. licet aliud consulerit Decius
conf. 224. cui respondet Rebuffus tract.
de nomination. q. 17. n. 5. Ita Cho-
kier. contra verà Modernus *n. 333.*
si patronus, inquit, ex causa resignatio-
nis infirmi presentauit, & Ordinarius
instituit; non potest patronus siue eccle-
siasticus siue laicus iterum presentare
ex causa obitus resignantis intra 20.
diem siue presentationis, siue institutio-
nis, secutum. quia hæc regula non habet
locum in Ordinario. Ita Modernus. &
Choppin. *l. 1. t. 6. m. 3. de sacra Polit.*
ait regulam de infirmis resignanti-

bus non obtinere in Ordinarijs diuersis Senatusconf. esse firmatum. Ex qua opinionum contrarietate D. Consulens perficere potest, quàm ambiguum erit huius rei iudicium. & quamquam aliàs secutus sim opinionem Moderni in *jur. pont. nou. anal. de renunt. n. 3.* tamen ob generalitatem verborum d. regulæ, si quis in infirmitate constitutus &c. & rationes supra deductas, agnoscere oportet dubiam fore, & ancipitem decisionem. idque sic proponere visum est, vt D. Consulens penitus rem suam introspicere, deliberare, & statuere possit.

De censibus.

RESPONSVM I.

De visitatione.

1. Quo fine fiant?

2. Præui mores corrigendi qui palâ sunt.

3. Cultu non ita.

4. De quibus fama, fit remissio ad iudicium ordinatum.

5. Sine illa hoc non institutum.

6. Iuramentum de defectibus indicandis ad oculum.

Visitaciones ad corrigenda crimina, & auferenda scandala, bonos mores tuendos, & prauos corrigendos inductæ sunt. *Concil. Trid. s. 24. c. 3.* vtique illos, qui palâ sunt. *c. 1. §. sane. de cens. in 6.* de illis enim, de quibus dumtaxat est fama, visitans non cognoscere, sed ad iudicium ordinarium inquisitionis remittere debet. *ibid.* de occultis autem quia non iudicat ecclesia, nec coactionem nec iuramentum proponere debet. *d. §. sane.* quia tum iudex sine præuia fama vetatur inquirere; tum alius quispiam sine præuia charitatiua monitione denuntiare. quod ex autoritatibus noui & veteris testamenti latè deducit Innocentius III. approbante Concilio oecumenico *in c. qualiter & quando 24. X. de accusat.* quod innouat Concilium Trid. & ab omnibus obseruari mandat. *f. 24. c. 5.*

Quare etsi visitans exegerit iuramentum super quibuscumque criminibus, seu excessibus ei aperendis; non tamen, etiam qui iuramentum præstiterit, occulta detegere potest. In hoc casu inquisitionis generalis visitationum interrogati, inquit Lessius *de iur. l. 2. c. 29. disp. 13. n. 109.* subditi non debent patefacere criminosos occultos, qui nulla talis criminis infamia laborant. est communis sententia DD. D. Thomæ. *q. 69. a. 2. & Caietani in illum art. Soti de regendo & regendo secreto, membro 2. q. 6. Nauar. c. inter verba concl. 6. n. 21. & in Rubr. de indicij. n. 87. & colligitur ex c. Qualiter & quando. supra. Ratio est, quia id, de quo nulla adhuc est fama, censetur occultum. dum via inquisitionis proceditur: atqui iudicis potestas non se extendit ad eludenda occulta; maxima enim inde in modum in rep. sequerentur. Itaque etiam si sub iuramento, vel sub pena excommunicationis præcipiat, vt dicas veritatem de eo, quod nosci, tamen non veris: sed potes cum restrictione mentali dicere, te nescire quicquam: intelligendo tacitè te nescire eo modo, vt tenetur patefacere. ita Lessius. & ex Concilio Agathensi disertè decretum *in c. 2. X. de purgat. canon.* vbi Episcopus visitans sub iuramento, seu banno Christianitatis, populum de facto adstrinxerat, vtique de famosis criminibus, vt apparet, non occultis delaturum, & populus infamiam presbyteri patefecerat, accusatoribusque deficientibus admonetur, inquit, *primò seruum ad Episcopo, deinde sub auctoritate vestibus: & si non emendauerit, Episcopus cum publica increpatione admonet. Si verò nec sic se correxerit, officio suspendatur, vsque ad condignam satisfactionem, ne populus fidelium scandalum patiarur.* vbi per visitationem ne quidem infamatum publice increpat; sed primò seorsim, deinde coram testibus, tertio publice, tum demum incorrigibilem suspendit.*

ramentum præstiterit, occulta detegere potest. In hoc casu inquisitionis generalis visitationum interrogati, inquit Lessius *de iur. l. 2. c. 29. disp. 13. n. 109.* subditi non debent patefacere criminosos occultos, qui nulla talis criminis infamia laborant. est communis sententia DD. D. Thomæ. *q. 69. a. 2. & Caietani in illum art. Soti de regendo & regendo secreto, membro 2. q. 6. Nauar. c. inter verba concl. 6. n. 21. & in Rubr. de indicij. n. 87. & colligitur ex c. Qualiter & quando. supra. Ratio est, quia id, de quo nulla adhuc est fama, censetur occultum. dum via inquisitionis proceditur: atqui iudicis potestas non se extendit ad eludenda occulta; maxima enim inde in modum in rep. sequerentur. Itaque etiam si sub iuramento, vel sub pena excommunicationis præcipiat, vt dicas veritatem de eo, quod nosci, tamen non veris: sed potes cum restrictione mentali dicere, te nescire quicquam: intelligendo tacitè te nescire eo modo, vt tenetur patefacere. ita Lessius. & ex Concilio Agathensi disertè decretum *in c. 2. X. de purgat. canon.* vbi Episcopus visitans sub iuramento, seu banno Christianitatis, populum de facto adstrinxerat, vtique de famosis criminibus, vt apparet, non occultis delaturum, & populus infamiam presbyteri patefecerat, accusatoribusque deficientibus admonetur, inquit, *primò seruum ad Episcopo, deinde sub auctoritate vestibus: & si non emendauerit, Episcopus cum publica increpatione admonet. Si verò nec sic se correxerit, officio suspendatur, vsque ad condignam satisfactionem, ne populus fidelium scandalum patiarur.* vbi per visitationem ne quidem infamatum publice increpat; sed primò seorsim, deinde coram testibus, tertio publice, tum demum incorrigibilem suspendit.*

Quin si fuerint detecta occultata, etiam quæ visitati rei fuerint confessi, occultam posse imponi poenitentiam, nullatenus publicè cam aiunt Stephanus Weym. *ad d. c. 13.*